

PISA-2025: базового рівня з математики не досягає майже половина українських учнів

Показники навчальних досягнень не змінилися порівняно з 2022 роком. Київська школа економіки вважає, що якість шкільної освіти має стати предметом окремої державної політики з вимірюваним результатом, і пропонує п'ять рішень.

Упродовж трьох років, що минули від попереднього циклу дослідження, Україна не досягла прогресу в рівні навчальних досягнень школярів. Результати PISA-2025, які Організація економічного співробітництва та розвитку оприлюднила сьогодні, залишилися на рівні 2022 року: базового рівня з математики не досягає майже половина українських п'ятнадцятирічних, а найвищих рівнів досягають троє учнів зі ста.

Базового рівня з математики досягають 54% українських учнів проти 65% у середньому по ОЕСР, з читання — 55% проти 69%, з природничих наук — 65% проти 74%. Найвищих рівнів, п'ятого й шостого, досягають 3% учнів з математики, 2% з природничих наук і 1% з читання — проти 8%, 7% і 6% в OECD відповідно. Частка учнів із результатами нижче базового рівня значуще не змінилася порівняно з 2022 роком, розрив між найсильнішими й найслабшими учнями — також. Проте OECD повідомляє про помітне зниження результатів із читання та математики в країнах Організації.

Базовий рівень із математики означає здатність без прямої підказки визначити математичний зміст простої життєвої ситуації — порівняти два маршрути за відстанню або перерахувати ціну в іншій валюті. Базовий рівень із читання передбачає вміння визначити головну думку тексту помірної довжини й знайти в ньому інформацію за заданими критеріями.

Учасники цього циклу дослідження вийдуть на ринок праці приблизно за п'ять років — у період, на який припадає основний обсяг відбудови. Її потреби Уряд України, Світовий банк, Європейська комісія та ООН оцінюють у 588 мільярдів доларів на десять років. Ключовий попит на кадри формується в машинобудуванні, електротехніці, енергетиці та будівництві — галузях, де математична грамотність на базовому рівні є кваліфікаційною передумовою, а не конкурентною перевагою.

«Найлегше було б сказати, що ми впали. Ми не впали — і саме це має нас непокоїти. Ми втримали рівень, за якого майже половина п'ятнадцятирічних не долає базового порогу з математики, а найвищих рівнів досягають два-три учні зі ста. За кілька років ці випускники мають проєктувати мережі, рахувати кошториси й працювати на верстатах із числовим програмним керуванням. Змиритися з таким рівнем — неподобство. Якість освіти має стати предметом щоденної державної роботи, а не темою для розмови раз на три роки», — зазначив Тимофій Милованов, президент Київської школи економіки.

ОСНОВНІ ПОКАЗНИКИ

	Україна	ОЕСР
Базовий рівень (2+) з математики	54%	65%
Базовий рівень з читання	55%	69%
Базовий рівень з природничих наук	65%	74%
Найвищі рівні (5–6) з математики	3%	8%
Найвищі рівні з природничих наук	2%	7%
Найвищі рівні з читання	1%	6%

ІНШІ ДАНІ ДОСЛІДЖЕННЯ

Відвідуваність. 58% учнів повідомили, що пропустили щонайменше один навчальний день протягом двох тижнів перед тестуванням; у 2022 році цей показник становив 25%, середній по ОЕСР — 22%. Дослідження не встановлює причин пропусків.

Умови навчання. Частка учнів у школах, керівники яких повідомляють, що брак навчальних матеріалів заважає викладанню, знизилася з 76% до 61%. Українські учні частіше за середнє по ОЕСР зазначають, що вчитель цікавиться навчанням кожного (75% проти 69%) і надає додаткову допомогу, коли вона потрібна (78% проти 73%).

Освітня рівність. Соціально-економічний розрив у природничих науках становить 66 балів проти 85 у середньому по ОЕСР і залишився стабільним. 15% учнів із найменш сприятливих обставин потрапили до найсильнішої чверті за результатами у своїй країні (в ОЕСР — 12%).

Використання штучного інтелекту. 54% українських учнів користуються AI-чатботами для навчання щонайменше раз на тиждень (ОЕСР — 46%), 43% використовують їх для написання чернеток письмових робіт (ОЕСР — 29%). Заборону на користування телефонами на території школи мають 10% українських шкіл проти 49% у середньому по ОЕСР.

ПОЗИЦІЯ КИЇВСЬКОЇ ШКОЛИ ЕКОНОМІКИ

KSE вважає, що відповідь має бути побудована навколо п'яти рішень.

1. Базова грамотність як окрема національна ціль із вимірюваним результатом. Не «підвищення якості освіти» загалом, а конкретний показник: частка учнів, які долають базовий поріг із математики й читання. Ця частка вимірюється, публікується й має відповідального.

2. Система раннього виявлення учнів, які випадають із навчання. Учень, який відстав, не надолужує самостійно. Потрібен визначений порядок дій: хто фіксує відставання, хто

контактує з родиною, яку допомогу отримує дитина. Подвоєння пропусків за три роки свідчить, що така система потрібна вже зараз.

3. Час учителя як предмет політики. Робота з учнем, який відстав, потребує годин, матеріалів і методики. Якщо держава ставить це завдання перед учителем, воно має бути забезпечене ресурсом, а не дорученням.

4. Доступні входи у складне навчання. Троє учнів зі ста на найвищих рівнях — це не природна межа здібностей українських дітей, і саме з цієї частки формується інженерний корпус відбудови. Відбір уже сильних учнів цього кола не розширює. Потрібні доступні програми, наставництво й лабораторії для тих, кого олімпіадна система не охоплює.

5. Навчання працювати зі штучним інтелектом замість заборони. Понад половина учнів уже користується чатботами щотижня. Питання якості полягає в тому, чи може учень пояснити отриману відповідь, перевірити її й розв'язати наступне завдання самостійно. Це має стати частиною освітньої програми, а не залишатися приватною справою дитини.

KSE готова відповідати за власну частину цієї роботи — зі школами, вчителями та іншими університетами — і запрошує до співавторства Міністерство освіти і науки, Український центр оцінювання якості освіти, громади, університети та бізнес.

ПРО ДОСЛІДЖЕННЯ

PISA (Programme for International Student Assessment) — дослідження ОЕСР, що проводиться раз на три роки й вимірює, як п'ятнадцятирічні учні застосовують знання з природничих наук, математики й читання. У циклі 2025 року взяли участь понад 760 тисяч учнів у 91 країні та економіці; основною галуззю циклу були природничі науки. Україна брала участь утретє, після 2018 і 2022 років.

В Україні дослідження охопило 7 105 учнів у 294 закладах освіти; ці учні представляють близько 256 тисяч п'ятнадцятирічних у сімнадцяти з двадцяти семи регіонів країни. Десять юрисдикцій — зокрема Харківська, Дніпропетровська, Донецька, Запорізька, Сумська, Миколаївська, Херсонська, Луганська області, Крим і Севастополь — не були охоплені через російську збройну агресію. ОЕСР окремо підтверджує, що отримані українські дані відповідають стандартам якості PISA.

Повний том: OECD (2026), *PISA 2025 Results (Volume I): Future-Ready Students*, OECD Publishing, Paris. <https://doi.org/10.1787/73451bc5-en>